

# Piyale Paşanın bir deniz seferi

Akdenizde Türk hakimiyeti devrinin sayılı şöhretlerinden ve kahramanlarından biri de, hiç şüphesiz ki, Piyale Paşadır. O, sarayda yetişmiş, kapıcı başılıkla ilk memuriyete tayin edilmiş, Kaptanı Derya Sinan Paşanın vefatında da, sancakbeyi payesile bu vazifeye getirilmişti (1554) ki, iki sene sonra bu görevine Beylerbeylik de ilave edilen Piyale Paşanın uzun müddet Osmanlı donanmasını birçok muvaffakiyetlere ve zaferlere ulaştırdığı görülmektedir.

Piyale Paşanın 1560 da Cerbeyi Turgut Reisle birlikte zaptedip, tarihlerimizin “Üç fener sahibi Anadolu kaptanı” dedikleri İspanyol kumandanı Don Alvaro de Sandi’yi esir alarak İstanbula getirmesi büyük bir hadise olmuştu. Ona bu muvaffakiyetinden dolayı vezirlik rütbesi verilmesini teklif edenlere, Kanuni Sultan Süleyman, bu payenin mevki ve şerefini korumak mülahazasıyla, red cevabı vermiş, fakat diğer taraftan da, Şehzade Selimin kızı Gevher Han Sultanı Piyale Paşaya tezviç etmek suretiyle, onun liyakatine karşı alakasız kalmamıştı.

O devir şairlerinden olup da hal tercümesine tezkerelerde pek rastlanmıyan Birri Çelebinin bu münasebetle söylediği şu kıt’a, Piyale Paşanın Cerbe zaferi hakkındaki yankıları bize bildirmektedir:

“Ben bu gaflette iken güşuma erdi bu nida  
Dediler aç gözünü eyle tazarru’la dua  
Edip İspanya donanmasını yer yer yağma  
Kal’a-i Cerbeyi fethetti Piyale Paşa”

Bizim bu yazımızda asıl temas etmek istediğimiz mesele, Piyale Paşanın bu tarihten altı sene sonra, Sakız’ın fethini müteakip Napoli sahillerine yaptığı seferdir ki, başta Katip Çelebinin maruf eseri olmak üzere, tarihlerimiz, onun sadece, o taraflarda bazı kasaba ve kaleleri vurup garet ile salimen döndüğünden bahsederler ve hiçbir tafsilat vermezler.

Bu hadise ile alakadar olarak elimize geçen bir vesika, Piyale Paşanın bu seferinde (1566) hareketleriyle işgal edip yaktığı şehir ve kalelerin isimlerini, Uluç Ali Reisle ( Kılıç Ali Paşa ) mülakatını ve düşmana ait diğer haberleri bize bildirmektedir. Filhakika, bu malumat o devir garp kaynakları ile karşılaştırılınca aşağı - yukarı hadiselerin cereyanına uyduğu görülür.

Sarih bir tarih ve her hangi bir imza taşımayan bu vesika Dubrovnik ( Raguza ) da, Osmanlı devleti veya doğrudan doğruya o memleketin idaresi başında bulunan birisi - ki kendisini “ Asitan-ı saadet aşiyanın doğru bendesiyüz” diye takdim etmektedir - tarafından gönderilen mektubun tercümesidir (1) ve Sadrazam Sokullu Mehmet Paşa bu tercümeyi, her halde Sigetvar seferi esnasında, Padişaha arz etmiştir.

Kaptanı Derya Piyale Paşa, donanma ile, Sakızı aldıktan sonra 10 temmuzda Korfuda görünmüş, sonra Drac ve Nova ( Kastelnuovo ) ya gitmişti (2). Bu haber üzerine Malta şövalye reisi ile Napoli Kral. Naibi Don Garcia de Toledo bazı tedbirler almışlarsa da Türk donanmasının İtalya sahillerini vurmasına mani olamamışlardır. Piyale Paşa Kastel Novoda iken bir kadırga ile Uluç Ali Reis gelmiş ve Kaptanı Deryaya iltihak etmişti ki, vesikada bunun tarihi “çıkan ayun “ondördü” olarak zikredilmekte ve bundan 14 Muharrem 974 (1 ağustos 1566) tarihi kasdolunduğu anlaşılmaktadır. Üç gün sonra da beraberce hareketle Ortona, Francavilla, Santovito (3) Vasto ve Termini kale ve kasabalarını yakıp yağmalamışlardır. Buralardaki ahali daha önce haberdar edilerek boşaltıldığı için herhalde fazla

esir alınmamış olsa gerektir.

Bu arada Pescara mukavemete kalkmış ve burasının sadece bombardımanı ile iktifa olunmuştur.

Diğer taraftan Vasto sahillerinde iken de bir fırtına Osmanlı donanmasına bazı zayıat verdimişti (4) ki, vesikamız bu hususlarda tafsilat verememektedir. Ancak, Piyale Paşanın bir aralık uğrayarak Babıaliye olan vergisini tahsil ettiği Dubrovnik de öğrenilmişti ki, Cezayir gemileri Akdenizde dolaşmakta idi ve İspanya Kralı Philippe II, tarafından donanmaya gönderilen birkaç erzak gemisini zapta muvaffak olmuşlardı. Bu sırada İspanyol donanmasından 69 parça geminin Messina'da Don Garcia de Toledo kumandasında bulunduğu, Ancona'dan gelecek yirmi gemiye intizar edilmekte olduğu da alınan haberler cümlesindendi ve bunların derhal divanı hümayuna bildirilmesi mühim görülmüştü.

Piyale paşanın ağustos sonlarına doğru tekrar Kastel Novoya döndüğü, daha sonra, belki de Padişahın vefatını öğrenerek ve deniz mevsiminin geçmekte olduğunu da düşünerek, oralarda fazla kalmadığını ve kasım gününden evvel İstanbul'a döndüğünü biliyoruz. Çok geçmeden onu, yeni Padişah ve kayınpederi Selim II nin vezirlik rütbesiyle divanı hümayuna aldığını da görüyoruz.

(1) Topkapı sarayı arşivi E. 5491

(2) F. Braudel, La Méditerranée et le monde méditerranéen Paris 1949. S. 864

(3) Burası, Braudel'in zikrettiği Serra Capriola'ya yakın bir yer mi, yoksa, Piri Reis'in Kitab-ı Bahriyesinde ( İstanbul, 1935, S. 466) Mola kalesi (Mola di Bari) ile Monopoli kalesi arasında gösterdiği Santavita Polian mı olduğu sarih olarak anlaşılamamaktadır.

(4) Braudel, aynı yer.

---

## D Ü Z E L T M E

Dün bu sütunlarda çıkan yazının tertibinde maalesef bir hata olmuştur. Makalenin yazarı "İsmet Giritli,,olduğu halde, yanlışlıkla "Dr. Hakkı Ayırı,,nın adı çıkmıştır. Okurlarımızdan özür dilerken Dr. Hakkı Ayırı'nın yazısının yarın bu sütunlarda yayınlanacağını bildiririz.